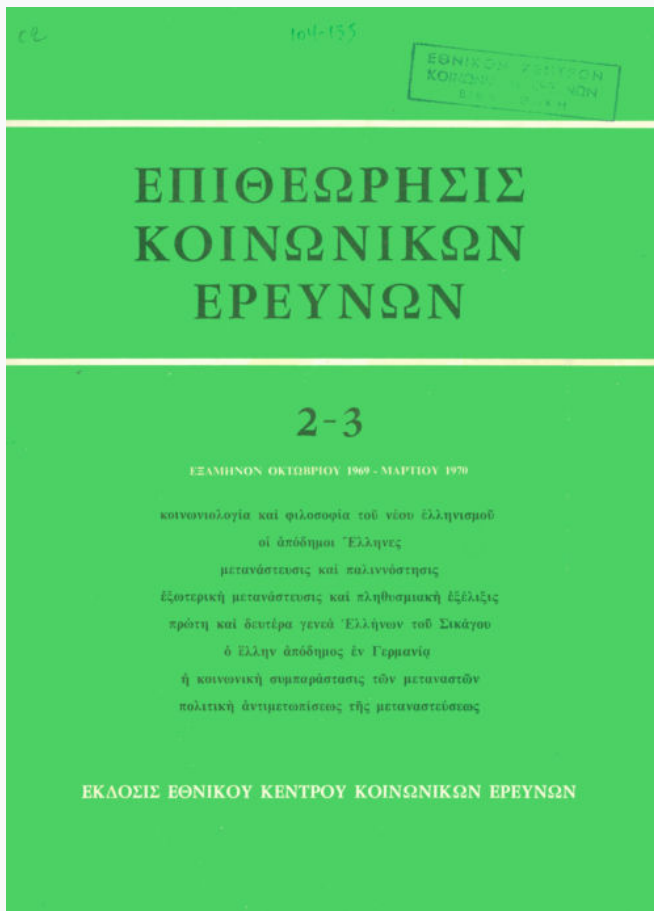

The Greek Review of Social Research

Vol 2 (1970)

2-3

Οι απόδημοι Έλληνες

Ιωάννα Μαγγανάρα, Ευστάθιος Σορώκος

doi: [10.12681/grsr.395](https://doi.org/10.12681/grsr.395)

Copyright © 1970, Ιωάννα Μαγγανάρα, Ευστάθιος Σορώκος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

Μαγγανάρα Ι., & Σορώκος Ε. (1970). Οι απόδημοι Έλληνες. *The Greek Review of Social Research*, 2, 104-114.
<https://doi.org/10.12681/grsr.395>

οι απόδημοι "Έλληνες

(απόσπασμα βιβλίου υπό έκδοσιν)

υπό

Ίωάννας Μαγγανάρα και
Εύσταθίου Σορώκου

1. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ 1821 ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ 1940

Εἰς τὸ νεώτερον Ἑλληνικὸν Κράτος ἡ ἐξωτερικὴ μετανάστευσις¹ μὲ σκοπὸν τὴν μακροχρόνιον ἢ τὴν ὀριστικὴν ἐγκατάστασιν ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Μέχρι τοῦ 1890 διετήρει αὕτη σποραδικὸν χαρακτῆρα καὶ κατηυθύνετο κυρίως πρὸς τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς, τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν.

Ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ὑπαρχόντων στοιχείων, ἡ μετανάστευσις ἀλλάζει μορφήν περὶ τὸ ἔτος 1890· καθίσταται πλέον αὕτη ἐν συνεχῶς αὐξανόμενον ρεῦμα, μὲ κατεύθυνσιν κατὰ κύριον λόγον πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Οἱ μετανάσται προήρχοντο τόσον ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ στενοῦ τότε ἑλληνικοῦ χώρου, ὅσον καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐγκατεστημένων εἰς γειτονικὰ ἐδάφη, τμῆμα τῶν ὁποίων ἀργότερον περιελήφθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν. Τὰ ὑπάρχοντα διὰ τὸν ἑλληνικὸν χῶρον στατιστικὰ στοιχεῖα ἀναβιβάζουν τὴν μετανάστευσιν πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὸ ἔτος 1903 εἰς 14.090 ἄτομα, ἔναντι 8.104 τοῦ 1902 καὶ 2.333 τοῦ 1899.

Ἡ ὑπερπόντιος μετανάστευσις, διὰ τὴν ὁποῖαν ὑφίστανται λεπτομερῆ στοιχεῖα, συνεχίζει αὐξανόμενη μέχρι τοῦ 1921, μὲ σημαντικὰς διαφορὰς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν μεταναστῶν, ὀφειλομένης κυρίως εἰς τὰς τότε πολεμικὰς συνθήκας ἐν Ἑλλάδι. Ὁ ὑψηλότερος ἐτήσιος ἀριθμὸς μεταναστῶν κατὰ τὴν ἐν λόγω περίοδον παρατηρεῖται κατὰ τὰ ἔτη 1907 (37.391 μετανάσται) καὶ 1914 (37.957 μετανάσται). Γενικῶς, ἀπὸ τοῦ 1901 μέχρι τοῦ 1921 τὸ σύνολον τῶν ὑπερποντίων μεταναστῶν ἀνήλθεν εἰς 398.767, τὰ 95% δὲ αὐτῶν εἶχον προορισμὸν τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.²

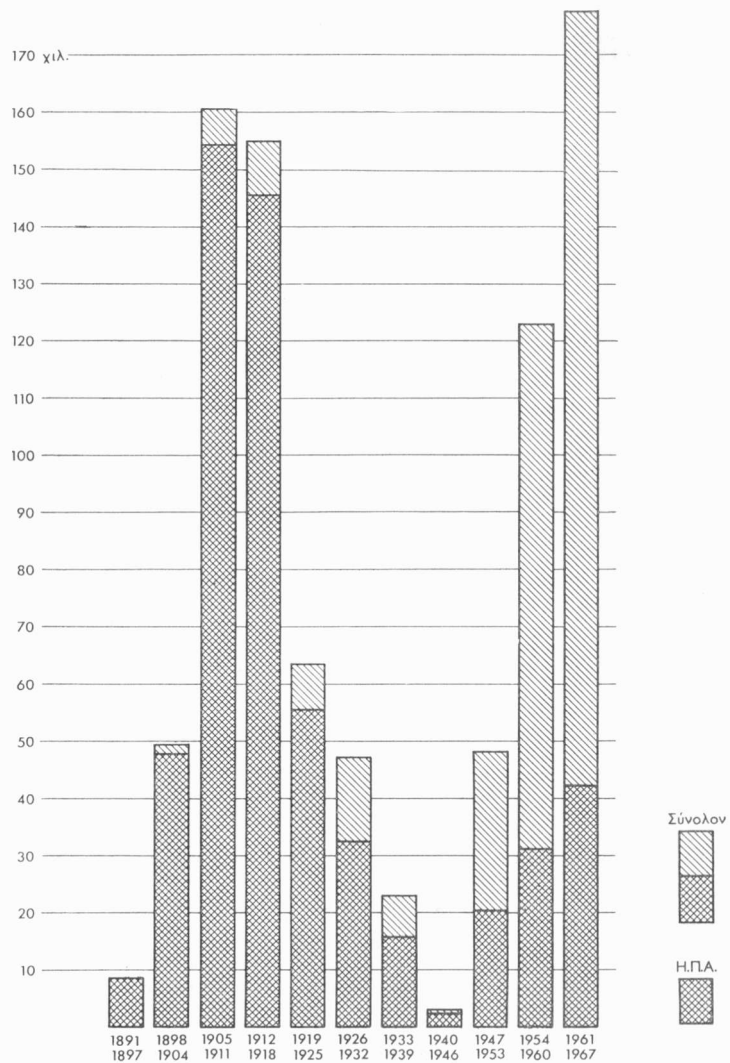
Ἀπὸ τοῦ 1922 ἀρχίζει νέα φάσις διὰ τὴν ἑλληνικὴν μετανάστευσιν, ἡ ὁποία διαρκεῖ μέχρι τοῦ 1940. Ἡ ὑπερπόντιος μετανάστευσις παρουσιάζει κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τὰς ἐξῆς δύο βασικὰς μεταβολὰς:

α) Αὕτη μειοῦται περίπου εἰς τὸ 1/4 τῆς προηγουμένης περιόδου, μὴ ὑπερβαίνουσα τοὺς 9.710 μετανά-

1. Λέγομεν ὅτι μετανάστεύει τις, γενικῶς, ὅταν ἐγκαταλείπῃ τὴν περιοχὴν ὅπου εὐρίσκεται ἡ κατοικία του καὶ ἐγκαθίσταται προσωρινῶς ἢ ὀριστικῶς εἰς ἄλλην περιοχὴν. Διὰ τοῦ ὅρου *ἐξωτερικὴ μετανάστευσις*, ἐξ ἄλλου, νοοῦμεν τὴν μετανάστευσιν ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας ὅπου ἔχει τις τὴν κατοικίαν του. Ἡ τελευταία αὕτη μορφή μεταναστεύσεως, μάλιστα δὲ ἡ διὰ χρονικὸν διάστημα μεγαλύτερον τοῦ ἔτους, ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης ἐργασίας. Τὴν ἐξωτερικὴν μόνιμον μετανάστευσιν θὰ ἀναφέρομεν ἄλλῶς ὡς *μετανάστευσιν*.

2. Ὁ Β. Kayser εἰς τὸ βιβλίον του *Ἀνθρωπογεωγραφία τῆς Ἑλλάδος* (ἐκδόσις Ἐθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν, 1968), γράφει διὰ τὴν ὑπερπόντιον μετανάστευσιν τῆς περιόδου αὐτῆς (σ. 77): «400.000 μετανάσται ἐξ ἑνὸς πληθυσμοῦ δύο καὶ ἡμίσεος ἑκατομμυρίων εἶναι φαινόμενον προορισμένον νὰ ἀφίστη μόνιμα ἴζη».

ΔΙΑΓΡ. 1. ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΚΑΤΑ ΕΞΑΕΤΙΑΣ. ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1891-1967

στας κατ' ανώτατον όριο (έτος 1919). Αίτια τής έν λόγω μείωσης υπήρξεν ό πρώτος παγκόσμιος πόλεμος.

β) Οί υπερπόντιοι μετανάσται δέν κατευθύνονται πλέον κυρίως πρός τάς 'Ηνωμένες Πολιτείας, αλλά σημαντικόν τμήμα αυτών (περίπου τό 1/3 ετησίως) κατευθύνεται πρός άλλας υπερποντίους χώρας: Καναδάν, Αυστραλίαν, 'Αφρικήν, κτλ. Τοúτο όφείλεται εις τά νομοθετικά μέτρα τά όποια έλαβον αί 'Ηνωμένες Πολιτεία πρός περιορισμόν τής εισόδου μεταναστών, συγκεκριμένως δέ εις τόν νόμον περί άποκλεισμού τών άναλφαβήτων μεταναστών, έφαρμοσθέντα κατά τήν διάρκειαν του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, και εις τόν νόμον τών ποσοστών (Quota Act), ισχύοντα μέ τινες τροποποιήσεις μέχρι σήμερα, διά του όποιου άπγορευθή ή εις 'Ηνωμένες Πολιτείας μετανάστευσις προσώπων κατ' έτος και κατά χώραν πέραν του 3% τών εισελθόντων κατά τό έτος 1890.

³Από του 1922 μέχρι του 1940 ό αριθμός τών υπερποντίων μεταναστών άνήλθεν εις 92.684.

Κατά τήν δευτέραν αυτήν περίοδον ή 'Ελληνική 'Επικράτεια έχει έκτακτῆ περίπου εις τά σημερινά γεωγραφικά της όρια και έχουν συντελεσθή αί πληθυσμιακά άνακατατάξεις εκ τής μικρασιατικής καταστροφής. 'Επομένως, ό μειωμένος αριθμός μεταναστών κατά τήν περίοδον αυτήν άντιστοιχεί εις πολύ μεγαλύτερον τμήμα του τότε 'Ελληνισμού.

Αυτή υπήρξεν ή εξέλιξις τής μεταναστεύσεως εξ 'Ελλάδος μέχρι του 1940. Οί μετανάσται τής περιόδου αυτής έθεμελίωσαν τās ελληνικάς υπερποντίους παροικίας, κυρίως δέ έδημιούργησαν τόν 'Ελληνισμόν τών 'Ηνωμένων Πολιτειών τής 'Αμερικής.

2. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Εις τās έμφανισθείσας εκ νέου, μετά τό τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, κατά τό έτος 1946, μεταναστευτικές κινήσεις παρατηρούνται ουσίως μεταβολάι έν σχέσει πρός τό παρελθόν:

α) 'Ο ετήσιος όγκος τής μεταναστεύσεως εξ 'Ελλάδος, αξιανόμος συνεχώς και μέ ταχύτατον ρυθμόν, ίδια μετά τό 1960, άνήλθε τελικώς εις 117.167 άτομα κατά τό 1965, έναντι 37.957 του 1914, τό όποιον παρουσίασε τό μεγαλύτερον ύψος υπερποντίου μεταναστεύσεως πρό του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

β) 'Η υπερπόντιος μετανάστευσις παρουσιάζει σημαντική αύξησιν μετά τό 1954 έν σχέσει πρός τήν περίοδον 1922-1940, τείνουσα νά φθάσει εις τά επίπεδα τής περιόδου 1903-1921. Παρά ταύτα, μετά τό έτος 1960 τόν κύριον όγκον του μεταναστευτικού ρεύματος άπορροφεί ή πρός Εύρώπην μετανάστευσις, κυρίως δέ ή πρός τήν Δυτικήν Γερμανίαν (Διάγραμμα

μα 2), χαρακτηριζομένη από υψηλόν ποσοστόν έπιστροφών. 'Εξάίρεσιν άποτελεί τό έτος 1967, κατά τό όποιόν τό ποσοστόν τής πρός Εύρώπην μεταναστεύσεως έμφανίζεται μειωμένον εις τό ήμισυ περίπου του έτους 1966.

Πίναξ 1. 'Υπερπόντιος μετανάστευσις

'Ετος	'Υπερπόντιοι μετανάσται	% επί συνόλου μεταναστών κατ' έτος
1955	19.772	66,3
1956	23.147	65,4
1957	14.783	41,8
1958	14.842	60,5
1959	13.871	58,5
1960	17.764	37,1
1961	17.736	30,0
1962	21.959	26,1
1963	24.459	24,4
1964	25.327	24,0
1965	29.035	24,7
1966	33.093	38,0
1967	26.323	61,6

Πηγή γ: ΕΣΥΕ

γ) 'Ως και κατά τήν δευτέραν περίοδον, μάλιστα δέ εις μεγαλύτερον βαθμόν, ή υπερπόντιος μετανάστευσις δέν κατευθύνεται τόσον πρός τās 'Ηνωμένες Πολιτείας, όσον πρός τās άλλας υπερποντίους χώρας. Ούτω, από του 1948, άνω τών 2/3 εκ τών υπερποντίων μεταναστών κατευθύνονται κυρίως πρός Αυστραλίαν και κατά δεύτερον λόγον πρός τόν Καναδάν. 'Από του 1952 τό ρεύμα πρός τās 'Ηνωμένες Πολιτείας μειούται εις όλιγότερον του 1/3 τών υπερποντίων μεταναστών, κατά δέ τό 1955 εις όλιγότερον του 1/4 αυτών (Διάγραμμα 1).

3. ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΕΩΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 1955

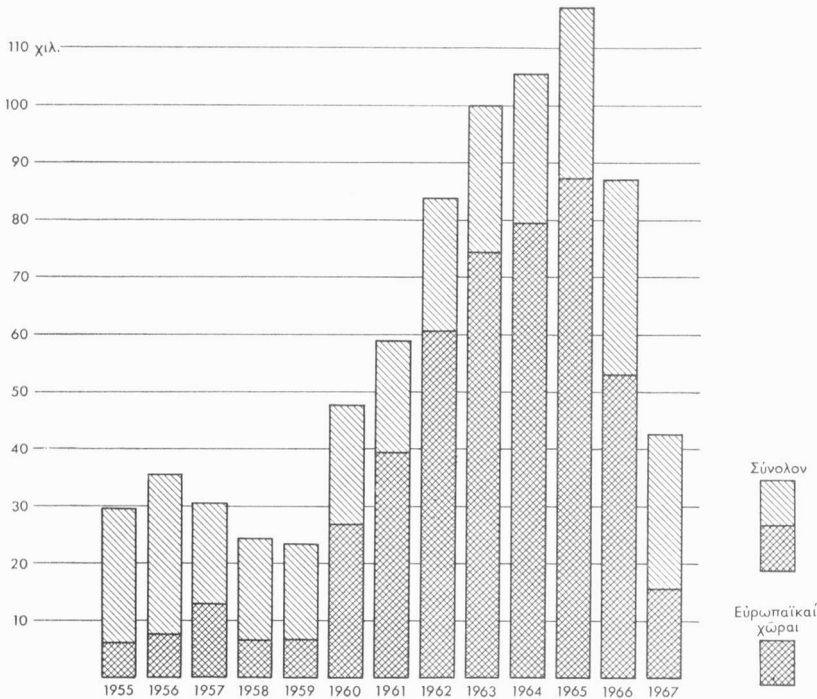
Κατωτέρω έπιχειρείται άνάλυσις τών κυρίων χαρακτηριστικόν τής εξ 'Ελλάδος μονίμου μεταναστεύσεως¹ από του 1955 και έντεύθεν, δεδομένου ότι από του έτους αυτού διατίθενται αναλυτικά στοιχεία υπό τής 'Εθνικής Στατιστικής 'Υπηρεσίας τής 'Ελλάδος.

'Ως παρατηρούμεν εκ του πίνακος 2, τά έτη 1963-1965 συγκεντρώνουν τό ήμισυ περίπου τής μεταναστευτικής κινήσεως τής περιόδου 1955-67.

Κατά τά δύο τελευταία έτη σημειούται άπότομος κάμψις τών αριθμών τών μεταναστών κατά 26% και 51% άντιστοίχως έναντι του έτους 1965. 'Ωσαύτως ή κατανομή τών φύλων παρουσιάζει διακυμάνσεις και

1. 'Ορισμός ΕΣΥΕ: 'Ως μονίμως μεταναστεύοντες θεωρούνται όσοι έλληνες υπήκοοι, έχοντες τήν μόνιμον κατοικίαν έν 'Ελλάδι, μεταβαίνουν εις τό έξωτερικόν, ίνα έγκατασταθούν εκεί διά χρονικόν διάστημα πλέον του έτους.

ΔΙΑΓΡ. 2. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ, 1955-67

Πίναξ 2. Έτησια μετανάστευσις εξ Ελλάδος, κατά φύλον

Έτος	Αριθμός μεταναστών	%	Άρρενες %	Θήλειες %
1955	29.787	3,7	65,6	34,4
1956	35.349	4,5	65,5	34,5
1957	30.428	3,8	63,0	37,0
1958	24.521	3,1	52,5	47,5
1959	32.684	4,1	59,2	40,8
1960	47.768	6,0	69,6	30,4
1961	58.837	7,5	61,5	38,5
1962	84.054	10,6	61,7	38,3
1963	100.072	12,7	61,9	38,1
1964	105.569	13,4	62,7	37,3
1965	117.167	14,8	55,7	44,3
1966	86.896	11,0	53,3	46,7
1967	42.730	5,4	53,5	46,5
Σύνολον	786.862	100,0		

Πηγή: ΕΣΥΕ

μόνον κατά τὰ τρία τελευταία ἔτη καθίσταται περισσότερο ὀμαλή.

Δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὸ μέγεθος τῆς μετανάστευσις κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, συγκρίνοντες τὴν ὑπεροχὴν γεννήσεων πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν μεταναστῶν. Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ φυσικὴ ἀύξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολείπεται τῆς ἀντιστοίχου ἐτησίως μόνιμου μετανάστευσις κατὰ τὰ ἔτη 1963, 1964, 1965, ἐνῶ διὰ τὸ ὑπόλοιπον χρονικὸν διάστημα αὐτὴ παρουσιάζεται διπλασία καὶ τριπλασία τοῦ ἀντιστοίχου ἀριθμοῦ τῶν μεταναστῶν (Διάγραμμα 3).

Ἀνάλυσις τῆς μετανάστευσις κατὰ περιοχὰς προορισμοῦ

Ἐκ τῆς ἀναλύσεως τῶν μεταναστῶν κατὰ περιοχὰς προορισμοῦ συνάγομεν τὰ ἀκόλουθα:

α) Κατὰ τὰ ἔτη 1960-66 σημειοῦται σημαντικώ-

ΔΙΑΓΡ. 3. ΥΠΕΡΟΧΗ ΓΕΝΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ, 1955-67

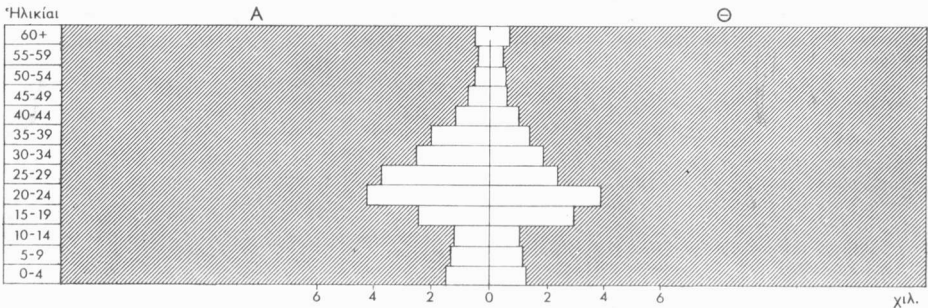
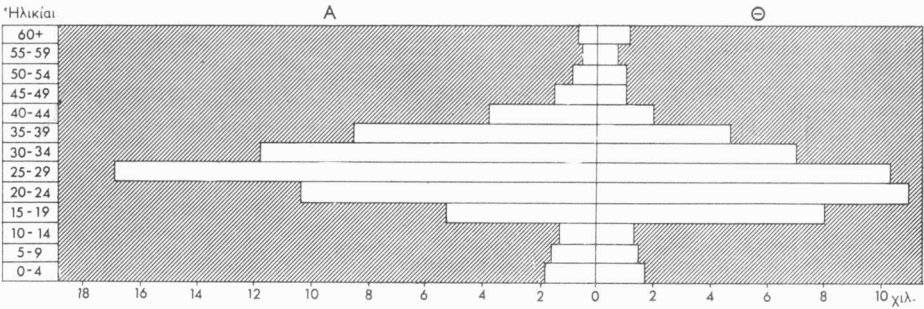
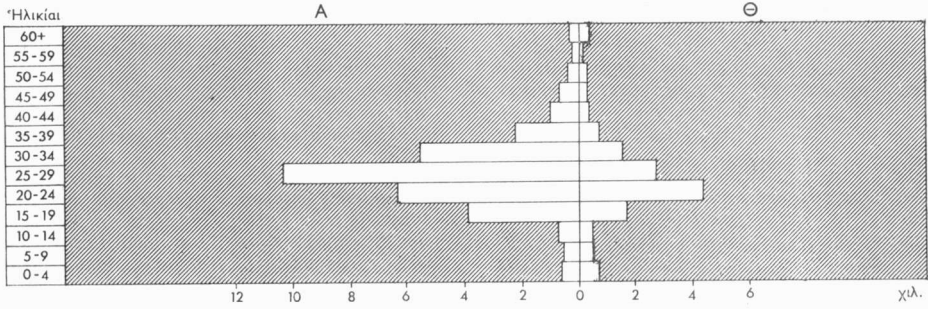

Πίναξ 3. Μετανάσται ἐξ Ἑλλάδος κατὰ περιοχὰς προορισμοῦ

Ἔτος	Ἑλλάδα	Ἑυρωπαϊκὰ ἠ- χώρα	Μεσογ. ἠ- χώρα	Μὴ δη- λῶσαντες	Γεν. σύν- ολον
1955	2.153	9.052	6.896	19.772	6.068
1956	4.406	7.763	8.982	23.147	7.780
1957	4.982	6.023	1.807	14.783	13.046
1958	4.942	4.519	3.870	14.842	6.567
1959	4.520	5.491	2.528	13.871	6.713
1960	4.682	8.335	3.561	17.764	26.927
1961	3.913	7.965	3.471	17.336	39.564
1962	3.622	11.942	4.460	21.959	60.754
1963	4.438	12.958	4.564	24.459	74.236
1964	4.202	15.954	2.890	25.327	79.489
1965	5.543	18.551	2.782	29.035	87.242
1966	6.267	13.070	12.193	33.093	53.050
1967	5.752	7.891	11.778	26.323	15.658
Σύνολον	59.422	129.514	69.782	281.711	477.094

Πηγή: ΕΣΥΕ

ΔΙΑΓΡ. 4. ΠΥΡΑΜΙΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ. 1960, 1965, 1967

τάτη αὔξησις τῆς πρὸς Εὐρώπην μεταναστεύσεως, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ ρεύματος πρὸς Δυτικὴν Γερμανίαν, ἐνθὲ τὸ ἔτος 1967 σημειοῦναι κατακόρυφον πτόσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς μεταναστεύσεως, ἰδίᾳ δὲ πρὸς Δυτικὴν Γερμανίαν.

β) Ἐν σχέσει μὲ τὴν προηγουμένην περίοδον ἡ ὑπερπόντιος μετανάστευσις ἐμφανίζει καὶ αὐτὴ σταθερὰν αὔξησιν. Ἐχει ἀπολέσει ὅμως τὸν πρωτεύοντα ρόλον τῆς καὶ ἀντιπροσωπεύει ὀλονὲν μικρότερον ποσοστὸν τῆς συνολικῆς ἐξ Ἑλλάδος μεταναστεύσεως.

γ) Κατὰ τὰ ἔτη 1957-65 ἡ πρὸς Ἠνωμένας Πολιτείας μεταναστευτικὴ ἐξοδος σημειοῦναι κάμψιν. Κατὰ τὸ 1965 ἀντιπροσωπεύει 9,5% τῆς συνολικῆς ὑπερποντίου μεταναστεύσεως, ἔναντι 34,8% τοῦ ἔτους 1955.

Ἀντιθέτως, ἡ Αὐστραλία ἀπορροφᾷ κατ' ἔτος ὀλονὲν μεγαλύτερον ἀριθμὸν μεταναστῶν. Πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν ὑπερποντίων μεταναστῶν κατευθύνετο πρὸς αὐτὴν κατὰ τὸ ἔτος 1965.

Καθ' ὄλην αὐτὴν τὴν περίοδον ὁ Καναδᾶς ἀπορροφᾷ μέχρι 6.000 ἄτομα ἑτησίως.

Κατὰ τὸ ἔτος 1967 τὰ δεδομένα τῆς ὑπερποντίου μεταναστεύσεως ἀντιστρέφονται. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καταλαμβάνουν καὶ πάλιν τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ὑπερποντίων χωρῶν, ἐνθὲ ἡ Αὐστραλία ἔχει ἀπολέσει πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστῶν τῆς.

δ) Ἡ πρὸς τὰς μὴ εὐρωπαϊκὰς χώρας τῆς Μεσογείου (Βορείου Ἀφρικῆς καὶ ἐγγύς Ἀνατολῆς) μετανάστευσις μειοῦται συνεχῶς, τείνουσα νὰ καταστῆ ἀσήμαντος.

Ἀνάλυσις τῆς μεταναστεύσεως καθ' ἡλικίαν

Αἱ ὁμάδες ἡλικιῶν τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ 15-44 ἐτῶν συγκεντρῶνουν τὸν μεγαλύτερον ἀριθμὸν μεταναστῶν. Εἰδικότερον τὸ ἡμισυ περίπου αὐτῶν συγκεντρῶνουν αἱ ἡλικίαι 20-29 ἐτῶν.

Τὴν μεγαλύτεραν συγκεντρωσιν παρουσιάζουν διὰ μὲν τοὺς ἄρρενας αἱ ἡλικίαι 25-29 ἐτῶν, διὰ δὲ τὰς θήλειαι αἱ ἡλικίαι 20-24 ἐτῶν. Ἐξ ἄλλου, τὸ ὑψηλὸν ποσοστὸν ἄρρένων μεταξὺ τῶν μεταναστῶν τείνει νὰ μειωθῆ μὲ τὴν πάροδον τῶν ἐτῶν (βλέπε Διάγραμμα 4).

Τὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα προελεύσεως

Πρὸς καλυτέραν μελέτην τῆς δομῆς τῆς μεταναστεύσεως κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τῆς εὐρωπαϊκῆς μεταναστεύσεως, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὸ 1960, αὐξάνουσα συγχρόνως τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν μεταναστῶν. Πρὸς τοῦτο διακρίνομεν τὴν περίοδον 1955-64 εἰς δύο ὁμάδας ἐτῶν: 1955-59 καὶ 1960-64.

Ὡς παρατηροῦμεν ἐκ τοῦ πίνακος 4, κατὰ τὴν περίοδον 1955-59 τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν μεταναστῶν συγκεντρῶναι ἡ Περιφέρεια Πρωτευούσης (19,4%). Ἀκολουθοῦν ἡ Μακεδονία (13%) καὶ ἡ Πελοπόννησος (11,5%).

Ἀντιθέτως, κατὰ τὰ ἔτη 1960-64 τὰ δεδομένα τῆς πρώτης περιόδου ἔχουν ἀνατραπῆ. Ἡ Περιφέρεια Πρωτευούσης καὶ ἡ Πελοπόννησος ἔχουν ἀπολέσει σημαντικὸν ἀριθμὸν μεταναστῶν, ἐνθὲ ἡ Μακεδονία ἔχει διπλασιάσει καὶ ἡ Ἠπειρος ἔχει πενταπλασιάσει τοῦτον.

Ὡς διαπιστοῦμεν ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος 5, ἡ εὐρωπαϊκὴ μετανάστευσις ἐπέδρασε καὶ ἐπὶ τῆς κατανομῆς τῶν φύλων. Τὸ περισσότερον ὑψηλὸν ποσοστὸν ἄρρένων κατὰ τὴν περίοδον 1955-59 παρουσιάζει ἡ Ἠπειρος (85,7% ἄρρενες), ἀκολουθεῖ δὲ ἡ Θεσσαλία (78,4%), αἱ Ἴονιοι Νῆσοι (73%) καὶ ἡ Μακεδονία (71%). Ἀντιθέτως, κατὰ τὴν περίοδον 1960-64 ἡ Κρήτη (74% ἄρρενες) παρουσιάζει τὸ ὑψηλότερον ποσοστὸν ἄρρένων, ἐνθὲ εἰς τὰς ἄλλας

Πίναξ 4. Ποσοστιαία κατανομή μεταναστῶν κατὰ γεωγραφικὸν διαμερίσμα, 1955-59 καὶ 1960-64

Γεωγραφικὸν διαμερίσμα	1955-59		1960-64	
	%		%	
Στερεὰ Ἑλλάς - Εὐβοία (ἐξ ὧν Περιφέρεια Πρωτευούσης)	22,1	16,0	(19,4)	(13,1)
Πελοπόννησος	11,5	8,6		
Ἴονιοι Νῆσοι	1,4	2,1		
Θεσσαλία	1,3	3,6		
Μακεδονία	13,0	27,5		
Ἠπειρος	1,4	5,3		
Κρήτη	1,2	2,5		
Νῆσοι Αἰγαίου	5,8	4,7		
Θράκη	9,0	6,3		
Μὴ δηλώσαντες	13,5	10,0		
Σύνολον	100,0	100,0		

Π η γ ἡ : ΕΣΥΕ

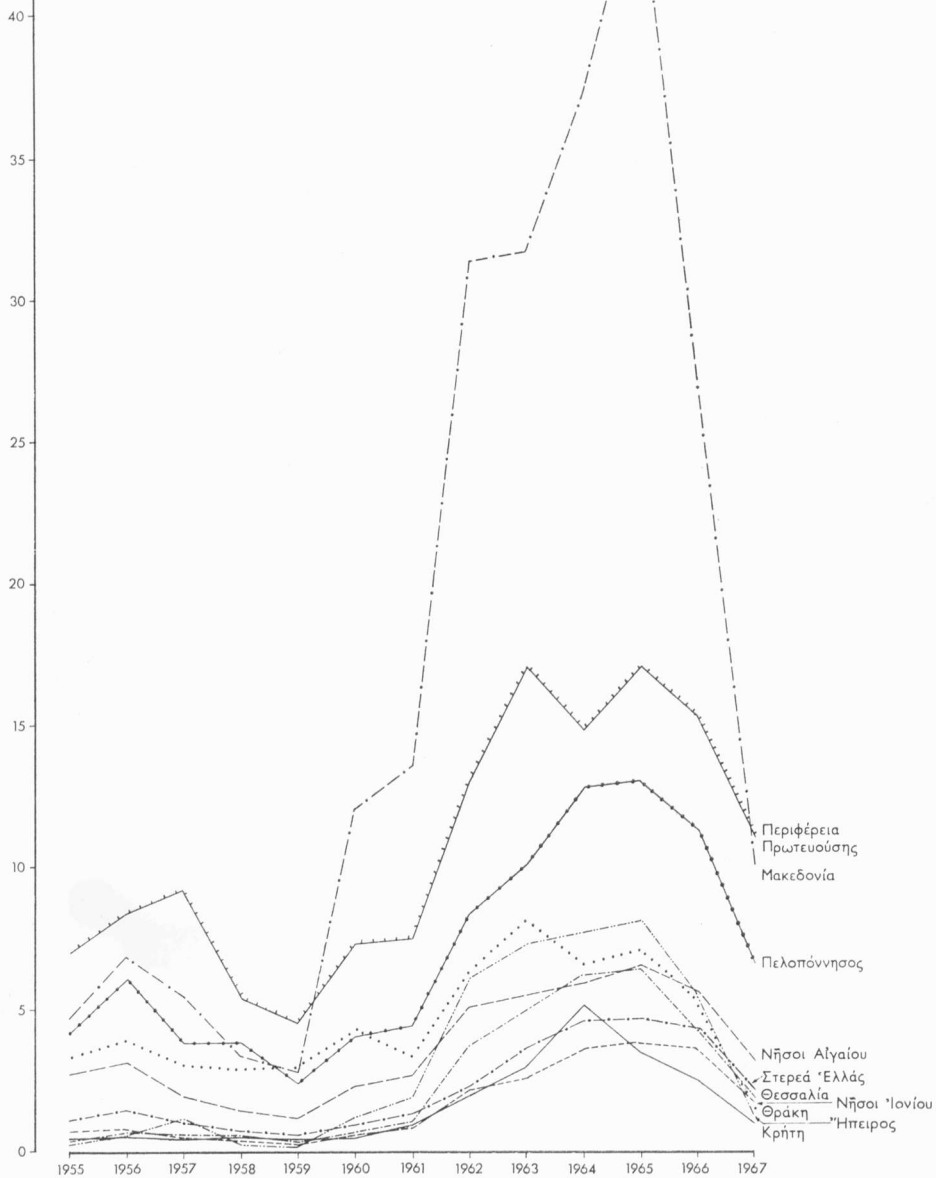
Πίναξ 5. Κατανομή μεταναστῶν κατὰ γεωγραφικὸν διαμερίσμα προελεύσεως καὶ κατὰ φύλον

Γεωγραφικὸν διαμερίσμα	1955-59		1960-64	
	* Ἀρρενες	Θήλειαι	* Ἀρρενες	Θήλειαι
Στερεὰ Ἑλλάς-Εὐβοία (ἐξ ὧν Περιφέρεια Πρωτευούσης)	59,2	40,8	46,0	36,0
Πρωτευούσης	(56,8)	(43,2)	(63,0)	(39,0)
Πελοπόννησος	63,5	36,5	58,0	42,0
Ἴονιοι Νῆσοι	73,0	27,0	70,1	29,9
Θεσσαλία	78,4	21,6	68,9	31,1
Μακεδονία	71,0	29,0	61,1	38,9
Ἠπειρος	85,7	14,3	70,6	29,4
Κρήτη	63,7	36,3	74,0	26,0
Νῆσοι Αἰγαίου	63,2	36,8	60,6	39,4
Θράκη	52,4	47,6	64,3	35,7
Μὴ δηλώσαντες	51,3	48,7	60,2	39,8

Π η γ ἡ : ΕΣΥΕ

45 χιλ.

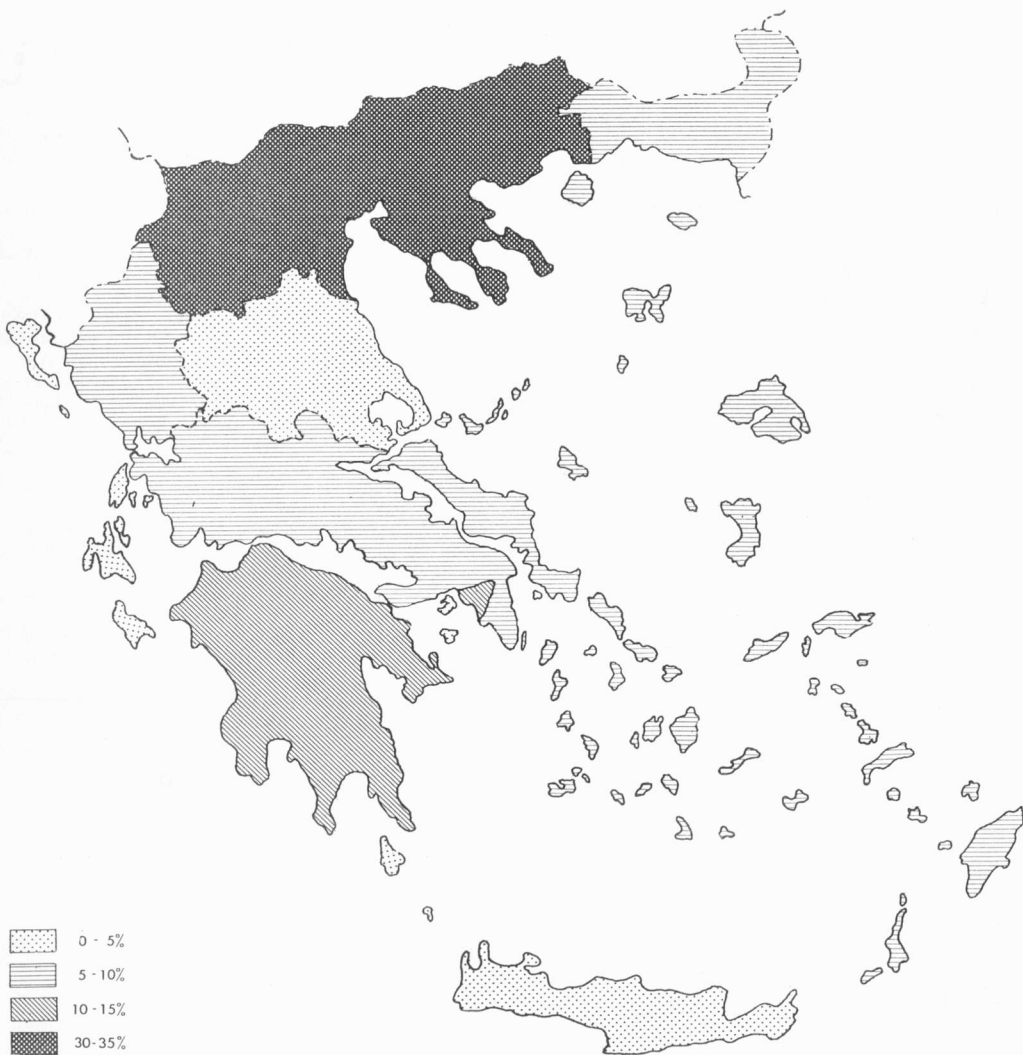
ΔΙΑΓΡ. 5. ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΜΟΝΙΜΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ. 1955-67

ΔΙΑΓΡ. 6. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΜΟΝΙΜΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ, 1955-59

ΔΙΑΓΡ. 7. ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ ΜΟΝΙΜΟΥ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ. 1960-64

Πίναξ 6. Μετανάσται ἐξ Ἑλλάδος κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα προελεύσεως, 1965-67

Γεωγραφικὸν διαμέρισμα	1965	%	1966	%	1967	%
Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία (ἐξ ὧν Περιφέρεια Πρωτευούσης)	21.700 (16.994)	18,5 (14,5)	19.570 (15.311)	22,5 (17,6)	13.284 (11.090)	31,0 (25,9)
Πελοπόννησος	12.990	11,0	11.325	13,0	6.654	15,5
Ἴονιοι Νῆσοι	3.811	3,2	3.644	4,2	1.676	4,0
Θεσσαλία	6.478	5,5	4.257	5,0	1.806	4,2
Μακεδονία	44.903	38,3	27.213	31,3	10.149	23,7
Ἠπειρος	8.161	6,9	5.495	6,3	1.465	3,4
Κρήτη	3.502	3,0	2.501	3,0	986	2,3
Νῆσοι Αἰγαίου	6.500	5,5	5.507	6,3	3.242	7,6
Θράκη	7.413	6,3	5.408	6,2	1.568	3,7
Μὴ δηλωσαντες	1.709	1,4	1.976	2,3	1.900	4,4
Σύνολον	117.167	100,0	86.896	100,0	42.730	100,0

Πηγή: ΕΣΥΕ

περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος ἢ κατανομή τῶν φύλων καθίσταται περισσότερο ὀμαλὴ, μὲ μόνην ἐξαιρέσει τὴν Θράκην καὶ τὴν Περιφέρειαν Πρωτευούσης, εἰς τὰς ὁποίας τὰ ποσοστὰ τῶν γυναικῶν ἔχουν μειωθῆ κατὰ 11,9% καὶ 4,2% ἀντιστοίχως ἔναντι τῆς προηγούμενης περιόδου.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν σημειωθείσαν μείωσιν τῆς συνολικῆς μεταναστεύσεως κατὰ τὰ ἔτη 1966 καὶ 1967, ὀφειλομένην κυρίως εἰς τὴν μείωσιν τῆς μεταναστεύσεως πρὸς Δυτικὴν Γερμανίαν, αὕτη ἐπέδρασε κυρίως ἐπὶ τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἠπείρου, αἱ ὁποῖαι ἀπώλεσαν τὸ ἕμισυ περίπου τῶν μεταναστῶν τῶν κατὰ τὸ ἔτος 1967. Ἀντιθέτως, ὁ ρυθμὸς ἐξόδου ἐκ τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη.

Δυνάμεθα νὰ μελετήσωμεν καλύτερον τὴν γεωγραφικὴν δομὴν τῆς μεταναστεύσεως ἐκ τῆς σχέσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μεταναστῶν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα. Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ σειρά τῶν ποσοστῶν ἐκτείνεται ἀπὸ 3% μέχρι 10% καὶ ὅτι ἐξ ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Χώρας τὴν μεταλυτέραν ἀραιμαζίν πλη-

θυσμὸ ἔχουν ὑποστῆ ἢ Μακεδονία, ἢ Θράκη καὶ ἢ Ἠπειρος.

Ἡ σύγκρισις κατανομῆς τῶν μεταναστῶν πρὸς τὴν κατανομήν τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα ἐμφανίζει τὴν Μακεδονίαν κατέχουσαν πολὺ σημαντικωτέραν θέσιν εἰς τὴν μετανάστευσιν ἢ εἰς τὸν συνολικὸν πληθυσμὸν. Ἀκολουθοῦν εἰς μικρότερον βαθμὸν ἢ Ἠπειρος, ἢ Θράκη καὶ αἱ Νῆσοι Αἰγαίου. Ἡ συμβολὴ τῶν ἄλλων διαμερισμάτων δὲν ὑπερβαίνει τὸ 5%, ἐξαιρέσει τῆς Περιφερείας Πρωτευούσης (16,4%) καὶ τῆς Πελοποννήσου (11,2%).

Δὲν ὑπάρχουν στοιχεῖα συσχετίζοντα τὰς περιοχὰς προελεύσεως καὶ τὰς χώρας προορισμοῦ τῶν μεταναστῶν, τὰ ὁποῖα θὰ ἐπέτρεπον νὰ διερυνήσωμεν καὶ ἄλλας μεταβολὰς τῆς δομῆς τῆς μεταναστεύσεως εἰς τὰς διαφόρους γεωγραφικὰς περιοχὰς κατὰ τὴν περίσθον 1960-65. Μόνον διὰ τὸ ἔτος 1962, τὸ ὁποῖον εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῆ ὡς ἀντιπροσωπευτικὸν ὁλοκλήρου τῆς περιόδου αὐτῆς, ἔχουμεν τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὸν πίνακα 9 στοιχεῖα.

Τὸ μικρότερον ποσοστὸν μεταναστῶν πρὸς τὴν Γερμανίαν ἀποστέλλουν ἢ Πελοπόννησος καὶ αἱ Νῆ-

Πίναξ 7. Ποσοστὰ μεταναστῶν ἐπὶ τοῦ πληθυσμοῦ κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα

Γεωγραφικὸν διαμέρισμα	Πληθυσμὸς Μετανάσται		Μετανάσται ἐπὶ πληθυσμοῦ %
	1961	1960-65	
Σύνολον Ἑλλάδος	8.388.554	466.498	5,5
Περιφέρεια Πρωτευούσης	1.852.709	76.789	4,1
Λοιπὴ Στερεὰ Ἑλλάς	970.949	17.558	1,8
Πελοπόννησος	1.096.390	52.506	4,7
Ἴονιοι Νῆσοι	212.573	13.709	6,5
Ἠπειρος	352.604	32.436	9,2
Θεσσαλία	689.927	23.256	3,3
Μακεδονία	1.896.112	170.727	9,0
Θράκη	356.555	36.168	10,1
Νῆσοι Αἰγαίου	477.476	28.201	5,9
Κρήτη	483.258	15.148	3,1

Πηγή: ΕΣΥΕ

(βλέπε συνέχειαν τοῦ ἄρθρου εἰς σελίδα 135)

Πίναξ 8. Ποσοστιαία κατανομὴ πληθυσμοῦ καὶ μεταναστῶν κατὰ γεωγραφικὸν διαμέρισμα

Γεωγραφικὸν διαμέρισμα	% πληθυσμοῦ		% μεταναστῶν	
	1961	1960-65	1961	1960-65
Σύνολον Ἑλλάδος	100,0	100,0	100,0	100,0
Περιφέρεια Πρωτευούσης	22,0	16,4	22,0	16,4
Λοιπὴ Στερεὰ Ἑλλάς	11,5	3,7	11,5	3,7
Πελοπόννησος	13,0	11,2	13,0	11,2
Ἴονιοι Νῆσοι	2,5	3,0	2,5	3,0
Ἠπειρος	4,2	7,0	4,2	7,0
Θεσσαλία	8,2	5,0	8,2	5,0
Μακεδονία	22,6	36,6	22,6	36,6
Θράκη	4,2	7,7	4,2	7,7
Νῆσοι Αἰγαίου	5,7	6,0	5,7	6,0
Κρήτη	5,7	3,2	5,7	3,2

Πηγή: ΕΣΥΕ